

DEKANEN

Kjære studenter og medarbeidere,

Våren har nådd oss og det nærmer seg eksamen og semesteravslutning for studentene. På undervisningssiden har vi gjennom et godt budsjett i år unike muligheter til å forbedre studieprogrammene våre og styrke instituttens engasjement på undervisningssiden i tiden framover gjennom spesifikk prosjektsatsing. Programstyret for medisins store vårmøte på Scandic hotell viste at det er stor interesse for dette arbeidet, mange ideer og behov for innsats. Nye studieprogram (odontologi) og evaluering av eksisterende programmer i andre fag skal planlegges parallelt med semesteravslutning og planlegging av høstens undervisning. Ny tenkning rundt virkemidler er nødvendig. Er for eksempel frikjøp av interesserte vitenskapelig ansatte for å sette seg inn i noen av undervisningsfagene til tannlegestudiet en veg å gå? Ønske om internasjonalsisering av undervisningenstilbud og undervisning på engelsk øker. Hvordan implementerer vi det?

FAKULTETSADMINISTRASJONEN

MH-II et skritt nærmere realisering - sterkt redusert arealramme fra UFD, men likevel en svært gledelig nyhet spesielt for alle våre kommende studenter

UFD har i brev av 2. april d.å. til Statsbygg fastsatt 17.700 m² brutto som arealramme for MH-II, og bedt Statsbygg starte prosjekteringen av bygget med utgangspunkt i nevnte ramme.

Statsbyggs forslag til romprogram av 8. april 2003, utarbeidet i samråd med fakultetet og Avdeling for helsefag, Høgskolen i Tromsø, utgjorde 29.990 m². UFD har lagt

Fakultetsstyret vedtok et budsjett som i tillegg til de vanlige postene inneholdt spesifikk satsing på forskning og undervisning. Fakultetet har lyst ut miljøstøtte til dynamiske forskningsgrupper og skal satse på forskning av høy kvalitet som både har strategisk betydning for forskningen på fakultetet i årene framover, og bidrar til å samle fagmiljøene. Vi har vedtatt innkjøp av vitenskapelig utstyr for nærmere 5 millioner kroner, og vi har satt til side penger til forskerutdanning i form av forskerkurs og internasjonale forskningsseminarer. Vi står foran en spennende og utfordrende periode på fakultetet og vi trenger ideer og innspill fra så mange som mulig for at denne satsingen virkelig skal komme til nytte.

Så til slutt, det er snart søknadsfrist til Norges forskningsråd. Vi oppfordrer alle våre vitenskapelig ansatte til å sette av tid i egen timeplan til søknadsskriving (husk at NFR er omorganisert og at all informasjon og søknadsinnsending skjer elektronisk). Vi ønsker å øke både antall søknader og innvilgelsesprosent fra vårt fakultet og tar gjerne imot ideer til hva som kan gjøres for å nå et slikt mål.

Kirsti Ytrehus
Kirsti Ytrehus

til grunn et fremtidig årlig opptak av medisinerstudenter på 100, strøket forslaget om Biosenter og redusert betydelig ansattearealene til forskning og kontorer. En gledelig nyhet er støtte til forslaget vårt om betydelig utvidelse av studentarealene ved fakultetet. Forslaget til arealer for Høgskolen har bare fått mindre kutt. Fakultet og Universitetets ledelse vil snarest mulig møtes for å drøfte universitetets standpunkt til den fastsatte arealramme og den videre fremdrift av MH-II prosjektet.

Fakultetsdirektør ved Det medisinske fakultet

Stillingen som fakultetsdirektør ble som kjent lyst ut tidligere i vinter. Universitetsdirektøren har besluttet

at stillingen skal lyses ut på nytt, og Eilif Nilssen er konstituert som fakultetsdirektør for perioden 1.5.-31.12.04.

GRATULERER

Ansatte som fyller 50 og 60 år ved det medisinske fakultet i januar, februar, mars, april og mai 2004.

50 år	født
Ernst-Rolf Albrigtsen	01.01. 54
Kjell Gunnar Lund	25.02. 54
Maja-Lisa Løchen	11.03. 54
Anne Hilde Conradi	31.03. 54
Kirsten Amundsen	16.04. 54
Jan Abel Olsen	19.04. 54
Arvid Inge Paulsen	15.05. 54
Åse Vårtun	04.05. 54
Jarle K. Mathiassen	27.05. 54
Jon Øivind Odland	29.05. 54

60 år	født
Eirik Bjørklid	21.01. 44
Erik Løvaas	06.03. 44
Einar Laukli	02.03. 44
Knut Holtedahl	13.03. 44
Ivar Aaraas	11.05. 44
Margrete Sæther	18.05. 44

Rolf Seljelid 70 år
9. mai 2004

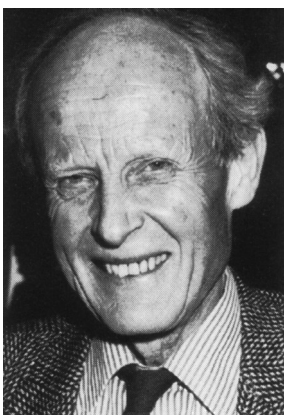
Av professor Bård Smedsrød, IMB

Rolfs karriere er preget av kjærlighet til den biomedisinske grunnforskningen og en stor grad av internasjonalsisme. Dette gjelder både hans tidligste forskningsarbeid, samt den forskning han bedrev senere som professor ved Universitetet i Tromsø. Rolf studerte medisin ved Universitetet i Bergen og flyttet etter hvert til Stockholm der han disputerte i 1966 ved Karolinska Institutet. Dette var enda mens fag som cellebiologi og biokjemi var i sin spede barndom i Norge. Han tilbrakte deretter en periode ved Rockefeller University i New York og arbeidet med forskning relatert til makrofager sammen med de mest toneangivende forskere innen cellebiologi på den tiden. Etter noen år som assistentlege, spesiallege og dosent i Stockholm og Oslo startet Rolf sin karriere ved Universitetet i Tromsø. Han ble ansatt som professor i morfologi ved Institutt for medisinsk biologi (IMB) sommeren 1972. Etter delingen av Avdeling for morfologi i 1978 var Rolf avdelingsleder. Avdelingen skiftet etter hvert navn til Avdeling for eksperimentell patologi og anatomi, der Rolf var avdelingsleder frem til et par år før tusenårsskiftet. Han har hatt en rekke verv ved Universitetet i Tromsø: I perioden 1972 - 1974 var han instituttformann (vervet kalles i dag instituttleder) ved IMB; fra 1975 - 1976 var Rolf formann i Fagstyret (det verv som i dag kalles dekanus), og fra 1978 - 1982 var han medlem i Universitetsstyret. Rolf har undervist med entusiasme både realfagsstudenter og medisinstudenter, og under Rolfs veiledning har mange hovedfag, mastergrader og doktorgrader sett dagens lys. Som kongens mann i kraft av sin embetsstilling som professor i morfologi har Rolf gjort sin plikt - og mye mer. Han innehar

flere styreverv og andre representasjonsfunksjoner. Plassen tillater ikke her å nevne detaljer om dette. Noe som likevel må nevnes, er den betydning Rolf har hatt som grunnlegger og leder for Toppforskningsprogrammet. Etter at Rolf gjentatte ganger kritiserte sentrale sider ved norsk forskningspolitikk som feilslått, foreslo det nydannede NFR at Rolf skulle undersøke hva som skal til for å heve forskningskvaliteten i Norge. Etter grundige intervjuer av nobelprisvinnere og andre fremgangsrike forskere var svaret klart: "Støtt lovende unge forskere med rikelige bevilgninger og la dem selv bestemme hvordan pengene skal brukes. Det er nemlig forskeren selv som vet hvordan midlene skal brukes for å produsere god forskning." Dette var et brudd med innarbeidet bevilgningspolitikk, og ble bare langsomt godtatt av NFR. I dag har Toppforskningsprogrammet utpekt en rekke unge lovende forskere som har fått tilstrekkelig med midler til å drive sine forskningsaktiviteter uten forstyrrende påvirkning av byråkrater og politikere som nærer misforståtte ønsker om å styre forskningen. Rolf har med Toppforskningsprogrammet bidratt til å løfte frem forståelsen av å tilføre lovende forskere ekstra midler og frihet både ved eget universitet og på et nasjonalt plan.

Selv om Rolf nå fyller 70 år håper vi at han holder seg ved fakultetet i årene som kommer. Vi lider under mangel på rebelske anførere i disse tider med kvalitetsfjerningsreformer og reorganiseringer der vi risikerer at Rolfs hjertebar, den biomedisinske grunnforskningen, vil nedreguleres i all støyen. Vi trenger Rolf som medspiller til å stå imot de krefter som vil at Universitetet skal selge sin forskning og undervisning etter de samme prinsipper som gjelder for salg av brus og pølser i kiosken på hjørnet. Vi trenger fortsatt innspill fra slike som Rolf for å fortelle at forskningen, spesielt grunnforskningen, er en sentral, men skjør del av vår kulturarv som må vernes om.

Med dette gratulerer Det medisinske fakultet professor Rolf Seljelid med 70-årsdagen.

Peter F. Hjort 80 år
23. mars 2004

Av professor Arne Nordøy, IKM

Universitetets første rektor, professor Peter F. Hjort, runder de 80 i god form. Fra 4. etasje i Storgt. 25 la han de føringer og det grunnlag for det

universitet vi i dag kjenner. Hans innsats de første årene (1968-73) kan knapt overvurderes. Tro, visjoner og intens arbeidsinnsats preget denne foregangsmannen som trakk mange andre med seg i en fase med utallige små og store problemer og innvendinger. Etter en lengre periode tilbake i Oslo, returnerte han som professor i geriatri i 1994 og la grunnlaget for forskningsprogrammet "Gammel i Fremtidens Samfunn" som senere førte til "Senter for Aldersforskning". Vi hyller en god venn, en eminent lærer og vitenskapsmann og en sterk Tromsø-patriot til lykke. Vi er ikke trygg på at han ikke returnerer med et nytt prosjekt med det første.

UNDERSVISING

Av førstekonsulent Torill Bertheussen, realfag, IMB
Fredag 12. mars 2004 var det en høytidelig avslutningsseremoni for uteksaminerte sivilingeniører, cand. scienter og mastergradskandidater fra Det medisinske fakultet og Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, år 2003. Kandidatene ble overrakt diplom/vitnemål av dekan fra sitt respektive fakultet. Rektor Jarle Aarbakke, dekan ved Mat. Nat. fakultetet Tore O. Vorren og sivilingeniørkandidat Siren Zeitz Schou Lund holdt tale. "Blanke mess-

ingen" stod for musikken.

Det offisielle arrangementet fant sted i Auditorium 6, MH-bygget, kl. 12.00. Deretter var det lunsj for kandidatene, ledsagere, veiledere og ansatte kl. 13.00 i Lysgården, MH-bygget.

Det var uteksaminert totalt 54 kandidater året 2003, hvorav 29 var tilstede.

Doktordisputas ved Avdeling for sykepleie og helsefag (ASH)

Av Nils Henriksen, førsteamanuensis og avdelingsleder, ASH

Fysioterapeut og idrettskandidat Siri Moe disputerte den 27. mars for dr. philos.-graden ved Det medisinske fakultet. Både prøveforelesninger og disputas hadde mange tilhørere. For avdelingen var dette en stor og viktig begivenhet, da Siri Moe er den første av avdelingens ansatte som disputerer "på hjemmebane". Tre ansatte har tidligere disputert for dr. polit.-graden ved SV-fakultetet, og en har disputert for PhD-grad ved utenlandsk universitet.

Avdelingen har i flere år arbeidet for etablering av et eget doktorgradsprogram. Sist høst opprettet Universitetsstyret en PhD-grad i helsevitenskap, og ASH har til nå knyttet til seg 7 PhD-studenter på dette programmet. Det er etablert et faglig forum for disse studentene med jevnlig møtepunkter, i tillegg til at det planlegges gjentakelse av doktorgradskurs avdelingen tidligere har arrangert. Grunnet manglende veiledningskapasitet tar avdelingen foreløpig ikke imot flere studenter, og vi har måttet avvise flere aktuelle søkere. Blant annet gjelder dette lektorer i helsefaghøgskolene i landsdelen. Det arbeides imidlertid for å styrke veiledningskapasiteten med tanke på å kunne ta opp flere studenter i nær framtid.

Sammendrag av avhandlingen:

Bevegelse, arbeid, kunnskap. Om kroppsbevegelse ved anvendelse av ulike former for teknologi.

Av fysioterapeut Siri Moe, Avdeling for sykepleie og helsefag, Institutt for klinisk medisin.

Studien handler om forbindelsen mellom kropp og arbeidsredskap i forskjellige arbeidssituasjoner som representerer ulike teknologi-anvendelse; tradisjonelt håndverk (båtbygging og muring), samle-bandsarbeid (fiskefiletarbeid) og informasjonsteknologi (saksbehandling i forsikringsselskap). Med utgangspunkt i forbindelsen mellom kropp og redskap i situasjonen analyseres grunnlaget for bevegelsene. Fysioterapiens gjenstandsfelt er kropp og bevegelse, og teoriene og begrepene som ligger til grunn for analysen av bevegelsene utvider og supplerer naturvitenskapelige perspektiver som hovedsakelig har vært rådende i bevegelsesanalyser i fysioterapi. Oppmerksomheten rettes mot konteksten og bevegelsene utvikles gjennom kroppens interaksjon med omgivelsene. Arbeidet er en utvidelse av grunnlagstenkingen i fysioterapi og en hjelp

til å forstå bedre forhold som fysioterapeuter møter i sin fagutøvelse.

Perspektivet som anlegges i bevegelsesanalysen bygger i hovedsak på filosofen Merleau-Pontys kroppsfenomenologi og får fram at kroppen innehar erfaring/kompetanse. Kroppen er bærer av det sosiale og den kroppslige kunnskapen kan personen ikke helt redegjøre for. Sosiologen Pierre Bourdieus habitus utvider analysen til å forstå det komplekse samspillet mellom individ og sosiale forhold som ligger til grunn for handlingene, og dermed bevegelsesløsningene. Gjennom habitus - begrepet inkluderer forbindelseslinjene mellom organisatoriske og teknologiske rammefaktorer og individet, som legger føringer for bevegelsene. En forutsetning for å få innsikt i den kroppslige kunnskapen som uttrykkes gjennom bevegelsene, er å observere, da deler av denne kunnskapen er ikke-refleksiv. Det er gjennomført feltstudier med observasjon og videofilming av aktørene i arbeid, samt uformelle samtaler og mer strukturerte intervjuer.

Materialet fra de tre feltene er sammenholdt for å se hva slags konsekvenser endringer i arbeidets rammer får for bevegelsesløsningene. I tradisjonelt håndverk er kroppen energikilden i forhold til redskapen. Det foregår fysiske, rolige forflytninger av hele kroppen og de eksteroseptive og proprioceptive sansene er kontinuerlig aktiverte for å innta varierte informasjon om omgivelsene. I filetarbeidet utføres små, lette, gjentagne bevegelser med armene, mens mesteparten av kroppen er i ro. Dette begrenser den proprioceptive aktiveringen, mens syn og taktile sanser er kontinuerlig aktiverte. I det informasjonsteknologiske arbeidet er størsteparten av kroppen i ro. Det utføres små, lette, gjentagne bevegelser i distale kroppsdelene for å foreta symbolske forflytninger. Den proprioceptive aktiveringen er begrenset, og syn og delvis hørsel er aktivert. Avansert teknologi anvendes på en måte som styrer bevegelsene og sanseaktiveringen er begrenset. Dette får konsekvenser for aktørens forhold til seg selv og omgivelsene. Studien viser at arbeidssituasjonene inneholder ulike tid- og romdimensjoner, med den konsekvens at visse arbeidssituasjoner preges av krysspress og uforutsigbarhet for aktøren. Selv om bevegelsene i seg selv er lite belastende oppleves arbeidet belastende.

I dagens arbeidsliv er de kroppslige belastningene av en annen art og ikke så tydelige som i tidligere tiders arbeid. Belastningene gir andre kroppslige uttrykk og kan ses i sammenheng med de nye og ubestemte symptombildene med hensyn til sykdomsutvikling.

Liste over kjernefasiliteter til forskning

Teknologiplatformer, instrumenter og fasiliteter ved Det medisinske fakultet

Av Eva Sjøttem, prodekan forskning

I samarbeid med FUGE, Helse Nord og MatNat-fakultetet har Det medisinske fakultet i løpet av de siste årene startet en prosess for å etablere teknologiske plattformer som et verktøy for forskning. I tillegg har forskergrupper ved Det medisinske fakultet gjennom en årrekke opparbeidet en park av tekniske instrumenter som har vært helt nødvendig for å kunne drive god forskning. Disse har vært finansiert av UiTø, NFR, Helse Nord, FUGE, fondsmidler eller av private organisasjoner.

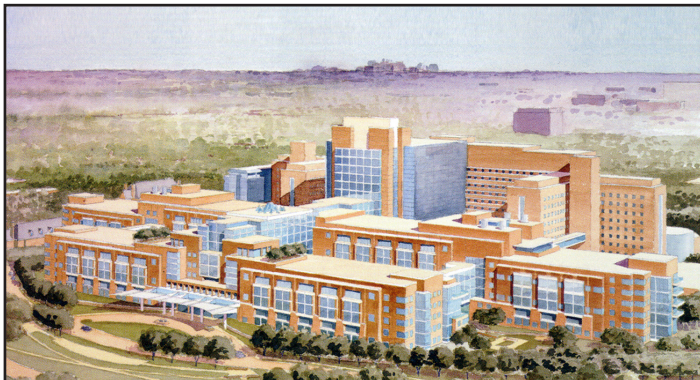
Instrumentene står i dag spredt omkring på MH-bygget, noen har teknisk personale tilknyttet, noen har ansvarlig fagperson tilknyttet, mens noen benyttes og betjenes av den enkelte forsker på eget ansvar og egen opplæring.

Ledelsen ved fakultetet ønsker å kunne samle en del av disse instrumentene på felles arealer og gjøre de mer tilgjengelig for alle forskere ved fakultetet. Dette er vanskelig med dagens arealsituasjon, men vi jobber med saken.

I mellomtiden ønsker vi å lage en fullstendig oversikt over de plattformer, instrumenter og fasiliteter som er tilgjengelig ved Det medisinske fakultet. Denne oversikten skal være tilgjengelig for alle ansatte. Den vil være viktig som informasjon, samt at fakultetet unngår unødvendig dublering av instrumenter.

Vi har utarbeidet en foreløpig liste som er lagt ut på fakultetets hjemmeside under forskning, Liste over fellesinstrumenter (<http://uit.no/medfak/forskning/>). Denne listen er ufullstendig. For å få den fullstendig trenger vi hjelp fra dere. Herved oppfordres alle som har kommentarer, utfyllende opplysninger og flere instrumenter til denne listen om å sende den til evas@fagmed.uit.no.

National Institutes of Health (NIH), The Warren Grant Magnuson Clinical Center, Bethesda, USA

Kreftbehandling ved verdens største sykehus for bare klinisk forskning, NIH

Av konsulent May Liss Paulsen, donor og søster

Min bror, Bengt Erik Paulsen, og jeg var så heldige å få muligheten til å komme videre med behandling av min brors kreftsykdom, lymfekreft. Gjennom overlege Arne Kolstads (tidligere UNN, nå Radiumhospitalet) kontakt med NIH ble vi utvalgt som forskningspersoner ved verdens største sykehus for klinisk forskning, NIH. Hvis en kreftpasient har søsken som stemmer genetisk med pasienten kan muligheten være til stede for å få donert stamceller. I vårt tilfelle hadde vi samme blodtype og vevstypen var så lik at transplantasjon var mulig.

Vi hadde bare en ting å gjøre, få planlagt reisen. Min bror og hans frue, Åse Møllebakken måtte ha visum fra Den amerikanske ambassade for 6 måneders opphold, ordne med leilighet i Bethesda, bestille flybillett, ordne med forsikring osv. I tillegg brakk jeg ankelen og måtte reise med gips og krykker, noe som kompliserte turen. Det var mange praktiske ting som måtte løses. Da vi endelig ble reiseklar ble min bror syk og måtte utsette reisen i 3 dager, flybillettene var allerede kjøpt og vi måtte kjøpe nye. Vi reiste 22. januar 2004, kl. 07.10 fra Tromsø og landet i Washington samme dag kl. 20.00, 6 timer tidsforskjell. Vi ble mottatt på flyplassen av norske damer som arbeider frivillig for NIH. De kjørte oss til leiligheten og hjalp oss senere med å finne oss til rette. Vi er svært takknemlig for deres hjelpsomhet.

På NIH ble vi mottatt på en enestående måte. Vi var ventet og alt var tilrettelagt for oss. Dagen etter ankomst, kl. 07.30 var vi alle på veg til NIH for prøvetaking. 16 blodprøver ble tatt av meg som donor og etter 2 dager var alle prøvene analysert og klar. Jeg var akseptert som donor.

Min bror startet forberedelser med sine medisiner for å være klar til å motta mine stamceller. Jeg hadde en ventetid på 10 dager før jeg startet oppbygging av WBC, hvite blodceller, som varte i 6 dager. Etter dette var tiden inne for å levere stamceller.

I 2 dager, 6 timer den første dagen og 5 timer den andre dagen tappet de blod ut av den ene armen og inn i den andre armen, til

sammen 42 liter blod. De samlet til sammen 40 000 stamceller fra blodet mitt.

Stamcellene ble frosset ned i påvente av at min bror skulle bli klar for transplantasjon.

Transplantasjonen gikk etter planen og legene var fornøyd. Min bror hadde et sykehusopphold på ca. 10 dager og er nå tilbake i leiligheten. Han drar jevnlig til sykehuset for å ta blodprøver, og er nå sluttet med en del av medisinene. Han skal være i Bethesda i 100 dager fra transplantasjonen som er dag 0. Han har det etter forholdene bra og vi har alle tro og håp om at min bror skal bli frisk.

Behandlingen på NIH betaler den amerikanske stat, det er blitt nevnt et beløp på ca. 1,5-2 mill. kr, hvis det ikke oppstår komplikasjoner. For NIH er det forskningsresultatene som teller. Reise, opphold, forsikring osv. må min bror betale, men vi søker og håper at utgiftene vil bli dekket av Rikstrygdeverket.

Hele oppholdet er beregnet til 6 måneder for pasient og omsorgsperson. Videre behandling vil skje i Norge. Det kreves forholdsvis ressurssterke personer for å gjennomføre et slikt opplegg.

En kan si hva en vil om amerikansk helsevesen, men de prioriterer forskning og NIH er enestående. Første pasient ble mottatt i 1953 ved Clinical Center (CC), NIH og sykehuset har siden vokst og ekspandert. I dag tar de i mot forskningspasienter fra hele verden. Overlege Arne Kolstad arbeider med å få til denne behandlingsformen i Norge, og jeg håper han lykkes slik at andre kreftpasienter kan få samme mulighet i Norge som min bror fikk i Amerika.

Studie for lymfekreftpasienter i USA

Av lege Martin Maisenhølder, Kreftavdelingen, UNN

Stamceller er en celle som dannes i beinmargen og som kan utvikle seg til de forskjellige "blodcellene". Tidligere stamcelletransplantasjoner har vært gjort for å kunne gi store doser kjemoterapi som dreper kreftcellene uten å ta livet av pasienten.

Behandlingen i USA derimot gjøres etter et annet prinsipp. I denne studien kreves ett søsken som har lignende arvestoff og som kan høstes for stamceller, en såkalt donor. Pasienten får kjemoterapi for å dempe immunforsvaret slik at de kroppsfremmede celler fra donor ikke frastøtes av immunforsvaret til pasienten. Deretter gis stamcellene fra donor til pasienten via blodbanen. Vi vet enda ikke helt hvordan, men det skjer en reaksjon mellom kroppsfremmede og kroppsegne celler som aktiverer immunforsvaret til å angripe kreftcellene. Det er altså ikke cellegiften i seg selv, men immunforsvaret som dreper kreftcellene.

Dette er eksperimentell behandling med usikre resultater. Den er kun aktuell for et fåtall av lymfekreftpasienter. Vi har foreløpig sendt sju pasienter til USA. Dette er en teknikk som er under utvikling og forhåpentligvis kommer Radiumhospitalet i gang med slik behandling i løpet av 2004.

Redaksjonsansvarlig:

Dekan Kirsti Ytrehus

Stoff sendes redaksjonssekretærer:

May Liss Paulsen (maylissp@fagmed.uit.no, 44601)

Karin Akselsen (karinpa@fagmed.uit.no, 44691)

Adresse:

Medflaket, Det medisinske fakultet, UiTø, 9037 Tromsø

Tel. 77 64 46 01 Fax. 77 64 53 00

<http://uit.no/medfak/medflaket/>